

Polichóralność i styl koncertujący

Anthony F. Carver, Cori spezzati. Development of sacred polychoral music to the time of Schuetz (vol. 1); An Anthology of sacred polychoral music (vol. 2)

- <https://books.google.co.vi/books?id=2Mk6DQEACAAJ&printsec=copyright#v=onepage&q&f=false>

Polichóralność – historyczny termin: *cori spezzati* (chóry podzielone)

- Tradycja osobnych chórów wykonujących ten sam utwór sięga muzyki żydowskiej i wczesnochrześcijańskiej - dotyczy monofonicznej psalmodii

Rozwój polichóralności poprzedzają bezpośrednio dwa rodzaje zjawisk:

- Psalmy w opracowaniu polifonicznym przeznaczone do wykonania antyfonalnego przez dwa chóry
- Wyodrębnianie w fakturze polifonicznej grup głosów, jakie ma miejsce np. w twórczości Josquina

Kompozytorzy wczesnych utworów liturgicznych w technice **cori spezzati**:
Francesco Santa Croce, Ruffino d'Assisi.

Dawny pogląd, jakoby decydującym czynnikiem w genezie polichóralności była architektura bazyliki św. Marka w Wenecji został odrzucony

<https://www.youtube.com/watch?v=cacDrpEAoF8> bazylika

1550 – ukazuje się drukiem zbiór psalmów Adriana Willaerta (ok. 1480-1562) i Jacketa di Mantua. W nim po raz pierwszy pojawia się termin *cori spezzati*

- Zawarte w zbiorze utwory nie wносиły niczego nowego do ówczesnej praktyki, ale przyczyniły się do popularyzacji techniki c.s. Spełniały także postulaty Soboru Trydenckiego dot. zrozumiałości tekstu, poprzez dominację faktury n.c.n.

Orlando di Lasso (1532-1594)

- Stosował technikę **cori spezzati** od ok. 1564 roku, jednak – inaczej niż Włosi – komponował w tej technice nie psalmy, ale motety ceremonialne (także świeckie), *magnificat*, msze i antyfony. W odróżnieniu od Willaerta zachowywał kontrapunktyczną niezależność głosów i stosował częste tutti.

Andrea Gabrieli (1510-1586)

- Uważany przez Antony'ego Carvera, autora monografii „Cori spezzati”, za właściwego twórcę stylu weneckiego polichóralności,
- Włącza do stylu opartego na idiomie niderlandzkim nowe elementy wykształcone we Włoszech

Concerti di Andree et di Giovanni Gabrieli, Wenecja 1587

- Kompozycje z tego zbioru to głównie motety ceremonialne
- Wprowadza chóry o różnej, często kontrastującej tessiturze (coro acuto - coro grave)
- Rozszerza dotychczasowy ambitus kompozycji
- Łączy w chórach głosy wokalne z instrumentalnymi
- Niekiedy multiplikuje chóry do czterech
- Stosuje szybką emfatyczną deklamację tekstu „a note nere”
- Wprowadza dalsze odniesienia harmoniczne
- Łączy chóry z pojedynczymi głosami innych chórów

Koniec XVI i początek XVII wieku to szczyt rozwoju polichóralności

- Staje się ona jednym z charakterystycznych stylów wczesnego baroku
- Zawiera w sobie ideały baroku: ruch, zmienność, wspaniałość brzmienia, różnorodność efektów; ukazuje potęgę *ecclesiae militantis*
- Oprócz Wenecji uprawiana także w Rzymie, Bolonii, Lombardii
- Staje się popularny także w krajach niemieckojęzycznych oraz w Polsce

Giovanni Gabrieli (1557-1613)

Zbiory kompozycji;

- *Concerti di Andrea et di Giovanni Gabrieli* (Wenecja 1587)
- *Sacrae Symphoniae...tam vocibus, quam instrumentis* (Wenecja 1597)
- *Symphoniae Sacrae* (Wenecja 1615, ed. pośmiertna)

Pięć cech twórczości G.G. wg. Szweykowskiego

1. Różnicowanie chórów pod względem rejestru i barwy (obsady). Rozszerzanie ambitus utworów o dźwięki niedostępne głosom ludzkim
2. Coraz szersze zastosowanie i usamodzielnianie głosów instrumentalnych. Wykształca się faktura instrumentalna, różna od wokalne. Wprowadza czysto instrumentalne ustępy (sinfonie).
3. Wprowadzanie obok chórów pojedynczych głosów solowych, a także podział na chóry cappella oraz chóry solistów.
4. Rezygnacja z powtarzania materiału pierwszego chóru przez kolejny, na rzecz wariantów, nawiązań, lub nawet niezależnego materiału. Wprowadza szybkie dialogowanie chórów
5. Architektonika: sukcesywne kontrastowanie faktur: polifonicznej i homorytmicznej oraz przewaga tej drugiej. Wprowadzenie homorytmicznego ritornela (wenecki koncert rondowy)

W twórczości Giovanniego zachodzą przemiany, które prowadzą od weneckiego stylu polichóralnego do stylu koncertującego

- Styl koncertujący przejawia się w utworach z ostatniego okresu twórczości kompozytora, takich, jak *In ecclesiis*.

Istotą stylu koncertującego jest kontrast, ruch i zmienność

- Ów kontrast dotyczy wszystkich elementów dzieła muzycznego, może zachodzić symultanicznie lub sukcesywnie na gruncie obsady (brzmienia), rejestru, faktury, rytmiki, metryki, melodyki. Obserwuje się go zarówno na płaszczyźnie mikroformalnej, jak i makroformalnej

Giovanni Gabrieli

- O Jesu mi dilecte, Ss 1697

<https://www.youtube.com/watch?v=PWYjaE9PCCs>

- Jubilate deo a 15, Ss 1615

<https://www.youtube.com/watch?v=PWYjaE9PCCs>